

Tady je Matěj Skalický a tohle je Vinohradská 12.

Připomínáme si letos o 125. výročí vzniku české kinematografie.

Je třeba jedním z nejvíce obsazovaných párů ve 30. letech byli Hugo Hás a Adina Mandlova.

Jo, kamžitě zaměstná, musím se počít.

A já nemůžu překat, pro výroče.

Ktož souboží bojovníci se objevil ve filmu při nejmenším 19 krát stejně.

Její část Jozefov nejoblíbenější městečko českých filmařů.

Marečku podejte mi pero pelišky obecná škola, spalovač mrtvo na samotě Ulesa,

ale i jiné mlačší, starší, delší, kračší české filmy, jaký je váš nejoblíbenější a jaký je ten nejtypičtější český.

Velká analýza filmových dat a Michálka Špárek datový novinář českého rozlasu.

Dnes je po dělí 17. července.

Ahoj Michle, zdravíme tě do Brna.

Dobrý den všem, kteří posluchají i to by ma tě.

Takhle je to to je taková dobrá příležitost se na chvíli zastavit a říct si na co se podívám doma večer v televizi

nebo třeba na nějaké streamovací platformě a když by to měl být český film,

tak dá se, protože ty se na to tedka podíval, ty se si věnoval těm datům a statistikám,

říct jaký nejpravděpodobně to film asi bude respektive, co se v něm bude odehrávat.

Jo, tak kdybychom zapnuli náhodně nějaký český film, tak srác velkou pravděpodobnosti říct, že bude mít 90 minut.

Pokud se bavíme o celovečerní hraných filmech, bude měm kolem 30 postav,

pracovalo na měm kolem 75 lidí, organizací a případně i zvířat typicky psů

a z největší pravděpodobnosti to bude komedie.

Pokud na komedie, tak to bude drama psychologický film a nebo film dětský.

Jo, takže to je takový typický český film a jak to víš?

Vím to, protože jsem strávil několik týdnů v datech filmového přehledu,

což je databáze udržovaná národním filmovým archívem.

Ta databáze mimořádně pečlivě připravená a podrobná, vysí normálně na internetu, každý může navštívit filmový přehled CZ.

A obsahuje jednak takové ty klasické věci z titulku z distribučních materiálů,

jako režie, scé, náš kamera, produkce, hrají a tak dál.

Zároveň, ale má několik pracných složek navíc, například lidé

z národního filmového archivu.

Ty filmy nakoukali a popsali docela podrobně ději.

Sou tam informace o použité hudbě ojdnatlivých písničkách, kdo jim napsal text.

Skrátka rados, něčím takovým pracovat jako datař.

Pojďme se zastavit u několika těch faktorů,

který mi ty si popsal ten typický český film.

Těch 90 minut. Já si vzpomínám, že není to tak dlouho,

co kolegině s kulturní redakce Bětká Havlová natáčela

s filmovým historikem z Brněnském a Sarekovy univerzity Radomírem Kokešem

o prodlužující se stopáži halyvůckých filmů.

Nejenom halyvůckých, ale sejme na halyvůckých filmů.

Připomínala tam třeba takové ty filmy,
jako že to začalo Titanicem, Pánem Prstenu a že se dělali pauzi v kinech
a teď já si vybavím půjde do Kine Openheimer,
že už to není těch klasických 90,
ale už tu máme ty filmy, které mívají přes dvě hodiny,
lec kdy přes tři hodiny.
Tak Češi, ty si drží stále tu svojí hodinku a půl?
Je to tak, já jsem tím sam byl překvapený,
ale když jsem se díval na rozložení té delky po letech,
nebo na průměrnou delku po letech,
tak jsme pořád na nějakých 90 minutách, možná lehce přes.
A on ten ledujem asi není zároveň úplně nepochopitelný,
že se filmy prodlužují, protože se průběžně navisuje
ten rekord toho nejdelšího filmu.
Ono to vždycky nějak zustane v paměti.
U nás to dlouhu byla Marketa Lazarova z 60. let.
Ale nedopustě, aby tvůj služemník Mikuláš zřešil smetelně
a rozpovídat se na mou ceru Marketu.
Já oztřiej mězlého.
A před čtyřmi lety trhlo na barvené ptáče,
které teď se koukám dopoznáme, k mělo 170 minut,
to znamená skoro 3 hodiny.
A teď k tomu žánru, ty si říkal komedie,
nebo že by to bylo psychologické drama,
a nějaké postavy k tomu PS,
strantěch postav, tak dá se vřít,
jako co je taková typická česká postava,
za to je výčepný, nebo nějaký švejk vesnický.
Švejk se jako postava objevuje tuším
a titelovým zlaty v 3 případech, kdybyl filmovaný.
Na tom mě mimochodem přišlo zajímavé,
že se tam do velké míry opakovalo obsazení
a v těch jednotlivých svilmovaných švejcích,
v pátky k těm častějším postavám,
ono to najíjde, protože
ty data filmového přehledu mají krásně zpárované,
jaké jsou v těch filmích postavy, role,
a kdo je hraje, případně kdo je mluví.
Byla teda docela piplačka
z toho udělat nějaký reprezentativní žedříček,
protože když například vezmeme postavu policisty,
tak policista může v titulcích vystupovat
jako policista, komisař, vyšetřovatel,
poručík S&B, skrátka,

jsou tam desítky různých pojmenování
a těch postav jsou desítky tisíce,
takže to jsem se trochu zapotil.
Nicméně nějaký žedříček
z toho byle zle nejčastějších postav
a myslím, že by z něj měl hromnou radoz Trikmund Freud,
protože nahoře máminka,
po něj tatínek,
pak tam je policista,
hostinský lejkář, dívka,
řidič a farář.
Takže jsou to rodiné,
komedie a rodiná dramata,
který je slovy ty nejčastějších.
Když jsem se díval na ten žedříček
těch desetě nebudu 20 nejčastějších postav,
tak už jenom ten se znam,
působil jako typický český film,
který běží někde v odpoledné nádnížce
na dvojice člověkou se chytné
a děje se tam nějaké rodiné drama
a je to trochu dovesela.
A dá se říct, kdo je do těch roli
nejvíc obsazovaný, heréc, heréčka,
zdatu prostě i máme výméno,
lidí, kteří od roku dejme tomu
60, 70 hráli
v 60, 70 filmy.
Dá se to říct, dají se spárovat
jednotlivý, heréc a heréčky s těmi rolemi
a já jsem to dělal od roku 1930,
kde nastoupil
zvukový film a
trochu se proměnělo to obsazení.
Kdy jsem změnil, že nejčastější
byla matka, tak tu nejčastěji
nejvíc krát hrála Elanolová.
Kdybych ji měl
to sluhačům připomenout,
tak to byla kulíkova matka
v cestě do hlubění šturáku vyduše
a těch roli matek si zahrála
ještě 14, co se mi v datech podařilo
najít.

Tato, mě jaspoň ty rozzuma
udělí tomu joho hraní po muzikách
konec.

Nysméně, mezi těmi matkami
byl zrovná do celá těsní
sobou ovedení. O jednu roli
na druhém místě se umístěla
sliková
co kdybych tu zkoušku z anatomí
neudělal.

Úplně typická filmová mamenka
normalizačních filmů, například
Štěpanková matka v séry obásnicích.

Říkal mi pán doktor Vihr
jak mimo chodím se žlučníkem
že je dělal 7 krát.

A z herců.

Tam mi přišlo zajímavé,
že přišky policistů
a hostinských, jo a ještě řidičů
narozděl třeba o těch matek měli
to dominantního výtěze.

U policistů to byl Jaroslav Tomsa
který hral 19 krát.

Byl to Kaskader, člověk, který
byl typicky obsazován do roli
mužu z nějakých silových složek.

Řidiče Karla
bylo hradského si málo kdo
vybaví podle jména, ale je to
skrátka ten kníratý týpek, který
sedí za volantem nějaké tatrovky
nákladní osobní.

Myslím, že je ho nejznámější roli,
ale byla role neřidiče.

Krabouch.

A jí se musili být zrovna jeho skrát.

Byl to ten
souseť, který
skládal uhlí v kulovem
blesku.

Pane Krabouch, ne našil byste
si pro mě večer čas?
Kolik hodin.

A ještě
v těch žibřičcích dominuje
roli hostinského nebo číšníka
a případně opilce nabaru z denněk
skalický. A to pro mě byla
mimořádně zajímavá postava
české kinematografie tím, že kdy
jsem hledal ilustrační obrázky, tak jemu
téměř nikde není vidět do obliče.
Je to strašně
nenápadný hedec, velice nenápadných roli
7 a 20 krát, hrál hostinského
číšníka, barmana a tak dále.
Prakticky ve všech filmech
se jenom myhne někde vzadu
jak nesetáci s pivem, nebo
nějaký cocktail.
Zajímavá podstat nárole určitě.
Když si skládal ty žebříčky,
tysto skládal i tak, aby se se na to
mohl podívat genderově, tak umíme
obsazovat muže a ženy
ve filmech stejně.
Dalekané, ženy
dlouhruhé nedosahují ani
třetinového obsazení roli.
Ono se to trošku zlepšuje
v posledních 25 letech,
netuším na 630%
ženských rolíku
64, takže to něco zruha
dvětřetiny ku třetině.
Postupně se to zlepšuje, ale
pomalým tempem dopočítával
jsem, že kdybychom zali
posledních 5-20 let a těch 5-20 let
předtím a ten trend protáhli,
tak 50 na 50 budou muži a ženy
zastoupeně jako herci a hřečky
někdy kolem roku 2069,
takže za neceleho
půlstoletí.
Ještě trochu upřesně tu tvoji charakterizaci
typického českého filmu.

Se začátku tak dodám, že 90 minutová
patrně komedie
mužská.
Jo, dominovaly by ta mužské postavy.
Na druhou stranu hřečky jsou na tom
ještě pořád relativně dobře
oprotě například režisarkám,
které v posledních 5-20 letech
stojí jenom za 15%
celovečerných raných filmů
i to je na konec, ale zlepšení
proti těm dlouhodobým statistikám,
který je vždycky pod 10%.
Tam dochází takové smutné věci,
že ženské režisérky
mají v celku rovnoměrné zastoupení
u studentských filmů,
u toho, co dělají na škole,
ale jak měle se potom pustí do praxe,
tak se jim občas podaří uchytit
u dokumentu a u těch celovečerných
raných je to opravdu maličko.
Hele, a dá se říct,
jako jestli mám větší šanci
být obsazen do nějakého filmu,
pokud jsem tedy můž ažiju
v velkém městě, kde mám blíž
na casting, na konkurs nebo
je to úplně hloupá hypotéza.
Není to úplně hloupá hypotéza.
V datech filmového přehledu existuje
u mnoha tisíc lidí,
kteří se mutají kolem filmu, informace o tom,
kde se narodili,
ne o tom, kde žili, ale čistě o narození
potom u těch, co jsou po smrtě,
tak i o umrtí.
A ukazuje se tam, že dominují lidé,
kteří se narodili v praze,
u herců
i to mírně disproporošní,
ale silně disproporošní, to je například
opět u té režije.
A mě samotného překvapilo

jako typoval bych, že pomáha
bidlet v praze, protože
se skrátka točí tam, to je taky v těch datech
vidět, jsou tam zanesené filmovací
lokality, nějaké informace o atelierech
a tak. Decítky let se tu točilo na barandově,
jenom na barandově, ne, za komunizmu.
Ono se točilo i
vezlíně, ale tam to byl krátký film
a animovaný film skrátka, co bylo
také hrané, tak byla praha.
No, ale ono
nestačí v praze bidlet,
některým lidem stačí, ale
postatné tamto narození.
A kdy jsem se o tom bavil s lidmi
od filmu, ale i od divadla, tak
vysvětlovali, že ona tam nefunguje
nějaká tlačěnka, jak bychom si možná mohli
představit, že by se lidi z Prahy držili navzájem.
Ale skrátka, když se narodíte
do rodiny, která se mutá
kolem filmu několiká tu generaci,
když vás dědeček vezme do
nějaké kulesárny
a babička je kostimérka,
tak si potom neostýcháte přijít do těch
studií, nebo na nějaký konkurs
a řízt hele tak, co bych
neskusil štěstí, vidím, že to dě.
A samozřejmě, tyhle rodiny
je kvalité koncentraci toho promyslu
v Praze, žijí převážně v Praze.
Na druhou stranu jedna z respondentek
mě vysitila, že Brno zase takhle funguje,
co se týče divadla, a jak v rámci
Moravi, že jsem řekl, kdo se narodí
má mnohé větší šanci prorazit
v národním v rodu tě, v něčem takovém,
než někdo, kdo zkrátka přišel na jamu
do společnosti.
Michale, co mi tak v tom typickém
českém filmu bude asi hrát
za hudbu?

Same klasiky, já jsem si věl,
že Bríček deseti nejčastějších
písní, tedy bych
jenom nás důraznil, že ta data
nejsou úplná,
přidávají se zrovna typisnišky
postupně, ale vypovídá to i
množnosti, myslím do celého
tomu, co za hudbu zní, na první
míst, no, typu.
Jo, správně.
Počkej, počkej, nech to.
To je skvělá muzika.
Co to je za muziku?
Ale, není to vítěství nějak
dominantní.
To je státní hymna ty vole.
Jo, vlastně, státní hymná rodič.
Já jenom, že jí nehráli tak dlouho
instrumentálně, tak jsem na ní zapoměl.
A kdy se na ten, že Bríček
koukám, tak na tom první místě je
u nás je poprave objevuje
v roce 1930, což je rok prvního
zvukového filmu. A to je právě
poválce, to znamená o nějakých
15 let později do filmu přichází
druhá nejpobulárnější píseň
Škoda Lásky.
A tenho rozdíle docela malý, 25
krát hymna, 3 a 20 krát Škoda Lásky,
takže ono, kdyby se to rozpočítalo po letech,
tak je to opravdu plichta.
Na 3. místě
Zelení Hájové, potom už můj
milou dokustela vedou,
a pak je internacionála.
U té internacionály mě přišlo
zajímavé, že ona se na příklad
v 90. nultých letech tím, jak se točili
filmy obrácené do minulosti, jak se
vypořádávají s minulým režimem,
tak tehdy se ubyvoje častěji, než
třeba v letech 80., která byla taková

apolitická a filmy se
nějaké ideologické tematicce
dost výhýbaly. Když tu máme takto
velký datový soupis,
statistiky, žebříčky a ty se
s tím vším prohrabal,
řekneme, kolik se tak jako
ročně natočí českých filmů?
Průměrně to vychází na nějakých
třeba 20 hraných celovečerných
filmů, ale průměry
v dysky taková šálivá
veličina, ono to výrazně kolí
sa právní a
do Sevadní vrchol produkce přišel
těsně před druhou světovou válkou.
V roce 1937 se vrobilo 44
celovečerních hraných filmů,
potom přišlo do celá brutální
omezení, jednak s
nazistickou okupací a potom
po 45 po osvobození
zkrátka blížné starosti než točit
filmy, zrovna ten rok 45
přináší rekord
nynějšího počtu celovečerních
hraných filmů, tehdyšlí do kýnenom
4. Celo 50, 60, 70.
letatopozvolná
roste až k nějakým
35 filmům za rok, a potom
nás přišla revoluce
a tady jsem v těch
datech byl překvapený tím, že
přišel hromí pokles produkce.
Nisméně on nastal ještě
před tu problematickou
privatizací velkých filmových
studií, na kterou se v tomhle kontextu
že hra nejčastěj.
Už v roce 1990
nebo na přelomu let 1990 a 1991
ještě když existoval
Barandov tak byly

předat ty penězovody
do výroby
a výroba filmu úplně
poklesla na nějakých
osm ročně.

Tam ještě došlo k takovému zvláštnímu paradoxu
že sice státní film neměl peníze
ale zároveň pořád ještě platný banešu
v dekret někdy z roku 1945
zakazoval soukromou produkci
takže několik let český film
téměř neexistoval nebo natáčilo
se velice málo
a teprve někdy před 10 lety
na začátku desátých let
když vyhlí přes 20 filmů ročně
pro zatímni vrchl po revolušní
přišel před covidem
v roce 2019 se vrobilo 38 filmů
no a ty filmy
tedy nejčastěji teď točí kdo
asi česká televize
trív to teda byla ta velká filmová studia
Barandov pak ty si říkal ten
zlín ale dnes nestoje
veřejnoprávní médium
česká televize se nějakým způsobem
podílí na necele polovině filmů
které jdou do kýn
na dalších které jsou čistě televizní
nisméně tyto filmy v datech
filmového přehledu nejsou pokryty
myslím si že ale nejvíce
do české filmové produkce
současné propisuje existence
státního fondu kinematografie
který nějakým způsobem
podporuje znik
více než 80% filmů
typicky přispívá
na výrobu financemy
ale taky pomáhá
ty filmy propagovat a posílat na festivaly
a tak

a Dřív to skutečně byl Barandov
v během té státní kinematografie
mezi rokem 45 a 89 tam prostrídala
asi 3 velká studia
nebo státní instituce
které měli prakticky monopol
vždycky se jenom změnil název
v té instituce
my slavíme letos
125 let
v Českého filmu teby mochodem taky důvod
proč ty se na ty filmy
tak nějak do detailu podíval
je to přesně tak
19. červná
a bylo přesně 125 let
od promítání prvních filmů
které natočili čeští tvůrci
a promítali je Českému publiku
zřejmě to bylo první promítání
protože oni ty úplné počátky filmů
nejdou dokonale podchycené
v pramenech a je možné
že nějaký amateur někde si něco
natočil o pár týdnů nebo měsíců
dříve a na nějakém malém městě
to někomu promítal to už my se nikdy nerozvíme
a já ty tady trochu taky osvětlím
to když jsme se bavili na začátku o tom typickém
českém filmu tak
tyto víš nejenom zdat a statistik
ale taky protože jste nechali
umělou inteligenci takový jako typický
český film vytvořit
po těch 125 letech
je to tak
šel jsem na to tak, že jsem zal
ty postavio, kterých jsem mluvil to znamená
matka, policista a tak dál
a našel jsem si našeho nejplodnějšího
scenárystu, autora námětu
když byl otáhovsmán
popisy, těch příběhu jeho filmu
jsem jeden po druhém nakrmil do velkého

jazykového modelu GPT
nejří jsem si nechal v nějakých
desetiborech popsat, jaký měl
rukopis, ten nástroj to tak hezky vyhmátl
že se zaměřuje na děti
na nějaké magické motivy, že to bývají
filmy zponaučením a takové jako
hezké milé
no a z toho co jsem o těch typických
českých filmech věděl jsem si pak nechal
vygenerovat nový
film, o kterém jsem předpokládal
že bude působit přes nějakou
něco, čeho jsme všichni náhodou kuse
chytili někdy v televizi a no to tak bylo
dostal jsem veselohoru, která se
menuje Karolínka
a záhada
městečka a je to o nějaké dívce
která se vrací s maminkou na malo město
a objevuje tam
nějakou prastarou záhadu
a pomáhají v tom ostatní děti i do spělí
tenhle ten námě to je
ta otázka, které se chci dostat
a to typicky české
proměňuje se to
v historii nějakým způsobem
jako že
samozřejmě je to nějaký průměr
toho všeho, těch všech námětů
a scénářů to o čem se tady bavíme
jako o tom typicky českém filmu
ale jestli byla nějaká období kdy
jsme netočili jenom komedi
ale kdy jsme točili jenom smutné filmy
s těch dat
tohle všichni z toho sloupce
ve kterém jsou obsažené obsahy filmu
tak hodně vystupují
roky po unorovém převratu
z hruba 1948
až 1956
jedna vyskle rámně napadá

je, že takovou stálíci
obsahů českých filmů
jsou nějaké milostné zápletky
nějaké avantíry
nicméně tohle jediné období
ta bláda Clementa Gotwalda
respektive Stalinismus v Československu
výkonci bylenky úplně mirí
a místo toho se zkrátka buduje
sociálizmu zhodně se tam obivují
továrny náměty
ze zemědělství a tak dál
oj do oj do pobědá do ruky pásovej traktu
co pak to necejí tíš co to chce
no to je jiná mašina než 15
no to je jiná mašina než 15
nebychom potom šli
ještě dál tak například období
první republiky se od všech ostatných
období liší tím, že
velice častým motivem filmů
různé námluvy, vdavky, zkrátka, ten oficiální rozměr lásky do potom povalce už někdy takového
vrchulu nedosáhne.
Naopak, kdybychom se podívali na současné filmy, tak vidíme, že častěji nezdřív se objevuje,
že spolu lidé žijí jako partnery, nejako manželé častěji, než zřív, nebo vlastně úplně popravé v celé
historie se objevují a postaví gejšů a lezeb,
nebo se například ve filmech bývá dalekáné ve všechny, ale společně občaskou římery Hovana.
Tak to samozřejmě odpojídá také tomu, jak se otevírá ta společnost.
Přesně tak, přesně tak.
A mění jedna věc mi zajímá, pokud polorovnáme 20.1.20 století a podíváme se na ten českých filmi
jako takový zbíráme asi méně ocenění ne v těch nejprestěžnějších.
Musím si teď někde schovat a nevím na jak dlouho.
Ale to bude 20 let od poslední nominace. Myslím, to je úzké nominace do toho finálního výběru
českého filmu
na oskara pro nejlepší zahraniční lomenocizojazyčný film.
Želary.
Na proti tomu, poláci měli za těch posledních 20 let už jim šest nominací a jednu sošku,
maďaři také, jednu sošku.
A u velkých festivalů to vlastně vypadá docela podobně to zrovnání, když se přidržíme nějakého toho
menšího regionu
tady ve střední Evropě.
Ale oceněvaný to ne nutně musí znamenat ten nejoblíbenější.
No samozřejmě.
A to nejoblíbenější české je co? Co je ten nejoblíbenější český snímek

a začneš čím? Pelíšky, starci na chmelu nebo já nevím, 3 veteráni.
To je zapěklitá otázka, protože data filmového přehledu neobsahují informace o tom, jaká byla návštěvnost v kinech, nebo kolik lidí se dívá na televizní reprízy.
Nisméně přite analíze mě z těch tabulek často vyskakoval film Marečku podejte mi pero.
Je přítomen Hlyník? Hlyník se ostěvává do Humpolce.
Který jedná kod povídá tomu popisu typického českého filmu, je to komedie, která má lehce přes 90 minut.
Já jsem si dovolil na ukázkú ze své záhrátky pár švestiček.
Je si se nevrazíte.
A tak je například zajímavý tím, že je to taková velká křižovatka českého filmu.
I když už brzo bude 50 let starý, tak v něm hrají lidé, kteří jsou dosud aktivní jako Jovaj Anžurová nebo Tatiana Medvecká.
Zároveň v něm ale taky hrají lidé, kteří už za první republiky účinkovali s úplně prvním českým filmovým hrcem.
Dostáváme do roku 1898 a tím hrcem byl Josep Šváb, malostranský.
A den například o Františká Ková říká toho profesora, co říká nepotěšil ste mě a ani já vás nepotěším.
Nebo o darují high school, která v tomto filmu hraje jednu hůjerovou starou příbuznou.
Takže ve chvíli, kdy těch, kteří posluchají chytout tenhle film v televizi, tak si ho můžou užít ty po té stránci, že jde o jeden z několika filmu, které takhle překlenují celou tu 125 letou historii.
Takže nejoblíbenější a nejtypičtější.
Marečku, půjdejte, mimpér.
Nebojím se to tak říct.
No tak jo, tak já moc díky za tohle schrnutí a vhléd do České kinematografie.
Já děkuju za pozvání, přijdu krásný den a z půstvě hezkých děváckých zážitku.
Tohle už je všechno z Vinohradské 12, z pravodajského podkástu Českého rozhlasu.
Dnes s Michalem Kašpárkem kolegou datovým novinářem Českého rozhlasu, který spracoval velké množství dat o Českých filmech a se psal z nich rozsáhlý seriál na web irozhlas.cz.
A teď pár zajímavostí představil i nám ve Vinohradské 12.
Další naše epizody najdete na webu, který už to zaznil a já ho řeknu rád znova www.irozhlas.cz ale nejsme jen tam najdete nás i v aplikaci můj rozhlas nebo v jakékoliv jiné podkástové aplikaci na slišenou zítra.